

การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

Community-based Learning in Dental Education:
A Case Study of Rangsit University

วัชรินทร์ จงกลสถิต¹

Watcharin Chongkonsatit

พลภัทร์ จรัสชัยวรรณ²

Pollapat Charaschaiwanna

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Dental Medicine, Rangsit University

Email: watcharin.c@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์โดยเริ่มรับนักศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2548 มีปรัชญาที่จะผลิตบัณฑิตทันตแพทย์ที่มีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีจิตใฝ่ดีงาม มีความรอบรู้ และมีทักษะทางวิชาชีพทันตกรรม เพื่อให้สามารถประกอบวิชาชีพในระบบบริการสุขภาพช่องปากได้ทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะในบริบทของประชาคมอาเซียนและโลกาภิวัตน์

การวิจัยนี้ออกแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์กรณีศึกษาการจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานทั้งการวิเคราะห์เอกสารซึ่งประกอบด้วย (1) หลักสูตร และ (2) รายงานการสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 414 ชิ้น และการสนทนากลุ่มย่อยโดยมีกลุ่มศึกษาเป็นนักศึกษาทันตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จำนวนชั้นปีละ 6 คน รวม 24 คน นำผลของการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหาและตีความ

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรทันตแพทยศาสตรบัณฑิต คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ออกแบบรายวิชาในสาขาวิชาทันตกรรมชุมชน 5 รายวิชา ให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกับรายวิชา RSU101 ธรรมาธิปไตย ซึ่งเป็นรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปที่มหาวิทยาลัยรังสิตได้ออกแบบขึ้นสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยได้ออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและเชื่อมโยงกันตลอดทุกรายวิชา มีการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสนทนากลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา การบันทึกการเรียนรู้ประจำสัปดาห์ และการจัดทำรายงานสะท้อนความคิด ซึ่งนอกจากจะทำให้ นักศึกษามีความรู้ในเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาแล้ว ยังทำให้นักศึกษาเกิดความเปลี่ยนแปลงกรอบการอ้างอิง ความคุ้นชิน และมุมมองภายในของนักศึกษาทันตแพทย์ ทั้งต่อตนเอง เพื่อน และชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การจัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต

¹ รองคณบดีฝ่ายแผนงานและการประกันคุณภาพ วิทยาลัยทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ประจำหลักสูตรทันตแพทยศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

Faculty of Dental Medicine, Rangsit University, the first private faculty of Dentistry in Thailand, was established in 2005. The Philosophy of RSU Dental Curriculum aimed to produce dental graduates with 3 compositions; Heart, Head and Hands who will practice in oral healthcare system for both Thais and foreigners especially in the context of AEC and globalisation.

The study was designed in qualitative study by case study analysis. Documentary research and focus group were used in the study. Documentary research was performed in curriculum and 414 self reflection reports. Focus group was performed in 24 dental students, 6 dental students each in 1st to 4th year. Content analysis and interpretation were conducted.

The findings were (1) D.D.S. programme in Faculty of Dental Medicine contained 5 subjects in department of community dentistry which were relevant to RSU101 Dhummacracy, General Education subject that all of RSU freshmen were forced to register. (2) All subjects were designed learning process as community-based learning. (3) Evaluation were performed by group discussions, seminars, weekly journals, and self-reflective reports. (4) Learning outcome were contents and concepts according to course outline and objectives and changing of frame of reference, habit of minds, and point of view of dental students in themselves, friends, and community.

Keywords: Social engagement, Dental education, Rangsit University

บทนำ

วิชาชีพทันตกรรมเป็นวิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจ การวินิจฉัย การบำบัด หรือการป้องกันโรคฟัน โรคอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับฟัน โรคอวัยวะในช่องปาก โรคขากรรไกรหรือกระดูกใบหน้าที่เกี่ยวข้องกับขากรรไกร รวมทั้งการกระทำศัลยกรรม การบำบัด การบูรณะ และการฟื้นฟูสุขภาพ (ทันตแพทยสภา, 2537) โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากช่างทำฟันชาวศรีลังกา และชาวจีนเข้ามาให้บริการทำฟันในประเทศไทย (เพ็ญแข ลากยั้ง, 2554; ถวัลย์รัตน์ โทละสุด นิสา เจียรพงศ์ อีระ ศศิธรณ์ และกรัสนัย หวังรังสิมากุล, 2533) จนมีผู้สำเร็จการศึกษาทางทันตแพทยศาสตร์จากต่างประเทศมาให้บริการทำฟัน (เพ็ญแข ลากยั้ง, 2554) ต่อมาในปี พ.ศ.2483 จึงได้ตั้งคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์ของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ และในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์รวม 13 สถาบัน 15 หลักสูตร เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ 11 สถาบัน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2 สถาบัน (ทันตแพทยสภา, 2558) มีทันตแพทยสภาทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์ของประเทศไทย รับรองสถาบัน หลักสูตรและปริญญาทางทันตแพทยศาสตร์ (Komabayashi, Srisilapanan, Korwanich, & Bird, 2007)

ทันตแพทยสภาเป็นองค์การทางวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ. 2537 มีบทบาทสำคัญทางด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลิตทันตแพทย์และการจัดการศึกษาของทันตแพทย์หลายประการ อาทิ (1) การขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม (2) การรับรองปริญญา